

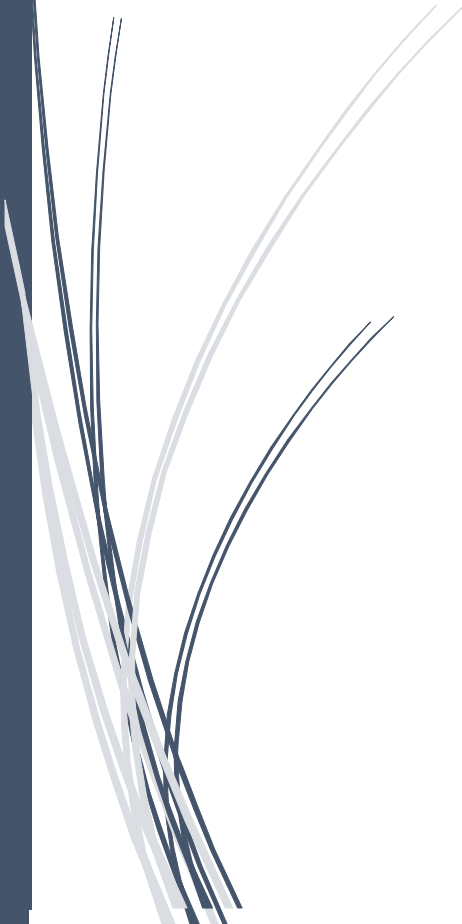

Befintliga trygghets- och säkerhetsåtgärder samt förslag på ytterligare åtgärder för att stärka tryggheten och säkerheten på kommunens skolor

Dnr. BSN 2025-81

David Sandman Kruus, strateg, kommunstyrelsekontoret

Magnus Lindblå, avdelningschef, barn- och utbildningsförvaltningen

Innehåll

Innehåll	1
1 Sammanfattning	3
2 Inledning	4
3 Kartläggning	5
3.1 Omvärldsbevakning	5
3.2 Definition av pågående dödligt våld (PVD)	6
3.3 Juridik	6
3.4 Bristande forskningsunderlag	7
3.5 Befintliga trygghets- och säkerhetsåtgärder	7
3.5.1 Arbete utifrån nya kapitel 6a i skollagen (2010:800)	7
3.5.2 Förvaltningsövergripande beredskapsplan	13
3.5.3 Cosafe	14
3.5.4 Utbildning i pågående dödligt våld (PDV)	14
3.5.5 IOP Trygg skola	14
3.5.6 Incidentrapportering för barn och elever	15
3.5.7 Övriga trygghets- och säkerhetsinsatser	15
3.5.8 Samverkansforum	15
4 Analys	16
4.1 Ansvarsfrågan	16
4.2 Säkerställa det fortlöpande arbete	16
4.3 Förskolan	17
4.4 Grundskolan	17
4.5 Gymnasieskolan	17
4.6 Vuxenutbildningen	17
4.7 För- och nackdelar med det valda arbetssättet	18
5 Förslag på ytterligare åtgärder	19
5.1 Förebyggande	19
5.1.1 Kompetensutveckling kring PDV i suicidpreventivt arbete	19
5.1.2 Kompetensutveckling för skolsköterskor	19
5.1.3 Kompetensutveckling för kuratorer	19
5.1.4 Kompetensutveckling för skolsociala teamet	20

5.1.5	Informationskampanj "Våga varna"	20
5.1.6	Inrättande av BTA-expertgrupp.....	20
5.1.7	Mentorsprogram.....	20
5.1.8	Uppmuntra ett bredare utbud av fritidsaktiviteter i samverkan med kultur- och föreningsliv	21
5.2	Förhindrande	21
5.2.1	Försvåra och/eller förhindra tillträde till lokalerna	21
5.2.2	Övade larm- och krisrutiner.....	22
5.3	Försvårande.....	22
5.3.1	Övningsstöd för PDV-scenarier	22
5.3.2	"Fickminne" vid PDV	22
5.3.3	Informationsdelning med polis	23
5.3.4	Sjukvårdsutbildning – "Stoppa blödningen"	23
5.3.5	Sjukvårdsmateriel	23
6	Slutsatser	24
7	Referenser.....	24
8	Bilagor	25
8.1	Bilaga 1 - Checklista för säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte i skola och fritidshem	25
8.2	Bilaga 2 - Checklista för säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte i förskola ...	29
8.3	Bilaga 3 – Förslag på upplägg för informationskampanj "Våga varna"	31
8.4	Bilaga 4 – Förslag på upplägg vid Inrättande av BTA-expertgrupp.....	33

1 Sammanfattning

Barn- och skolnämnden gav 17 februari 2025 barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att:

- 1 Följa upp och vid behov revidera gällande planer för att hantera hot, våld och pågående dödligt våld i skolverksamheten.
- 2 Kartlägga befintliga trygghets- och säkerhetsåtgärder samt vid behov föreslå ytterligare åtgärder för att stärka tryggheten och säkerheten på kommunens samtliga utbildningsformer.

I denna utredning kartläggs därför Norrtälje kommuns pågående trygghets- och säkerhetsåtgärder inom förskola, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Fokus med arbetet är att skapa en trygg arbets- och lärandemiljö och att säkerställa beredskap vid allvarliga händelser. Mot bakgrund av denna kartläggning, samt utifrån aktuell forskning, regelverk och nationella rekommendationer lämnas ytterligare förslag på möjliga åtgärder för att stärka tryggheten och säkerheten.

Implementering av "beredskapsplan för hantering av oönskade händelser" har under våren 2025 påbörjats inom barn- och utbildningsförvaltningen. Denna plan bedöms uppfylla de lagkrav som trädde i kraft 1 juli 2025 och ger förskolorna och skolorna verktyg för sitt löpande beredskapsarbete. Detta innebär att en gemensam utgångspunkt i arbete för krisberedskap nu finns. Denna plan, som omfattar flera områden, inkluderar även "Plan vid hot och våld" (BSN 2023-131 samt UN 2023-40) nu som bilaga i beredskapsplanen och uppdateras inom ramen för denna. Avsikten är att plan vid hot och våld därför ska ingå i och uppdateras inom ramen för den övergripande beredskapsplanen.

Arbetet inom området kommer att fortlöpande pågå, såväl under hösten 2025 och framåt. I utredningen identifieras ett antal insatser, såväl förebyggande som förhindrande som försvårande. Vilka insatser som genomförs och när kommer löpande att utvärderas och planeras, utifrån behov, resurser och samordning med andra aktiviteter/åtgärder inom området.

Genom att kombinera en starkt grundberedskap med de föreslagna åtgärderna bedöms barn- och utbildningsförvaltningen ha bättre förutsättningar att förebygga, förhindra och hantera allvarliga våldshändelser bättre än i dag.

2 Inledning

Barn- och skolnämnden gav 17 februari 2025 barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att:

- 1 Följa upp och vid behov revidera gällande planer för att hantera hot, våld och pågående dödligt våld i skolverksamheten.
- 2 Kartlägga befintliga trygghets- och säkerhetsåtgärder samt vid behov föreslå ytterligare åtgärder för att stärka tryggheten och säkerheten på kommunens samtliga utbildningsformer.

Trygghet och säkerhet är grundläggande förutsättningar för god utbildning och för att ge barn, elever och studerande de bästa livschanserna. Denna utredning genomförs mot bakgrund av en ökad medvetenhet om vikten av strukturerade och systematiska säkerhetsåtgärder i skolan, liksom ett ökat fokus på olika typer av hot och risker i samhället i stort.

Utredningen omfattar:

- En kartläggning av befintliga åtgärder som redan finns på plats, exempelvis planer, kommunikationskanaler och utbildningar.
- Omvärldsbevakning med fokus på nationella riktlinjer, rekommendationer från relevanta myndigheter och goda exempel från andra kommuner.
- En analys av ansvarsfrågor, juridiska aspekter samt eventuella kunskapsluckor.
- Förslag på hur arbetet kan utvecklas, inklusive en bedömning av för- och nackdelar med det valda arbetssättet.

3 Kartläggning

3.1 Omvärldsbevakning

Sverige befinner sig i ett läge där intresset för och behovet av åtgärder inom säkerhet och krisberedskap ökar. Dels beror detta på ett försämrat säkerhetspolitiskt läge som ställer högre krav på landets civila försvar, dels har den grova brottsligheten blivit mer närvarande under det senaste decenniet. Skjutningar, sprängdåd och attacker från den organiserade brottsligheten mot både offentlig och privat verksamhet sätter stor press på samhällets förmåga att hantera kriser.

En genomgång av nationella och internationella riktlinjer, forskning och medierapportering visar ett ökande intresse för hur utbildningsverksamheter kan förebygga och hantera hot, våld och andra oönskade händelser. Exempelvis pekar Skolverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) på vikten av systematisk krisberedskap, regelbunden uppdatering av riskanalyser och återkommande övningar i skolorna.

Aktuella trender och tendenser

Några aktuella trender och tendenser som kan observeras är:

- Ökad medvetenhet om, och oro för, samhällets risker och utmaningar på lokal, regional, nationell och global nivå.
- Högre krav ställs på både offentliga och privata aktörers förmåga att hantera allvarliga och oönskade händelser.
- Risken för att kriminella eller extrema nätverk försöker rekrytera ungdomar ökar, vilket medför nya utmaningar och krav på åtgärder.
- Samarbete mellan skola, socialtjänst, polis och räddningstjänst lyfts fram som en framgångsfaktor.
- Inom arbetet med att förebygga och förhindra PDV-dåd läggs allt större fokus på förebyggande och förhindrande åtgärder.
- Den största effekten av utbildning och övning för att hantera ett PDV-dåd är trygghetsskapande för medarbetare och elever men har även påvisad effekt vid ett dåd.
- I en mogen organisation läggs mindre fokus på att enbart hantera den akuta fasen och i högre grad på att förebygga och förhindra att dåd sker.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) rekommendationer

MSB betonar vikten av ett helhetsperspektiv i säkerhetsarbetet. Myndigheten har publicerat flera vägledningar riktade till skolor, bland annat om systematiskt brandskyddsarbete samt hantering av hot och våld.

MSB rekommenderar bland annat att skolhuvudmän inrättar tydliga roller och ansvarsområden för kris- och säkerhetsfrågor i sin organisation, samt att skolor genomför regelbundna övningar och uppdaterar planer och riskanalyser kontinuerligt för att hålla beredskapen aktuell.

3.2 Definition av pågående dödligt våld (PVD)

Även om pågående dödligt våld inte är det enda område inom trygghets- och säkerhetsarbetet som kräver insatser i skola, förskola och utbildning så är det en del av arbetet som särskilt bör belysas.

Skolan drabbas, likt övriga samhället, av olika typer av våldshandlingar och attentat som kan få mycket allvarliga konsekvenser. Syftet med sådana dåd är ofta att skada institutioner, grupper eller individer i syfte att påverka samhällsutvecklingen och demokratiska beslut. Drivkraften kan också vara att en person söker mening och vill göra skillnad utifrån upplevda orättvisor.

Även om motivet varierar kan tillvägagångssättet (*modus operandi*) vara likartat. Därför används begrepp som allvarliga våldshandlingar med stora konsekvenser eller attentat i vägledning i stället för termer som terrorattack. Skolattacker utförs företrädesvis av individer mot själva skolan, hela samhället eller en bredare grupp personer, exempelvis lärare eller elever.

En avgörande faktor som skiljer de attentat som genomförs i skolan från de som sker i övriga samhället är att gärningspersonen ofta är eller har varit elev på skolan där attentatet utförs.

Det innebär att åtgärder för att förhindra pågående dödligt våld måste sättas in i flera led, från tidigt förebyggande insatser riktade mot individer till fysiska säkerhetsåtgärder som kan försvåra eller förhindra ett dåd om en gärningsperson ändå planerar ett angrepp.

Målsättningen är att i så tidigt skede som möjligt upptäcka och avbryta attentatsprocessen innan våldshandlingen sker. Skolans arbete mot grova våldshandlingar, attentat och dödligt våld behöver därför ha en bred och samlad ansats. Exempelvis behöver åtgärder för att motverka radikaliserings ske parallellt med åtgärder som ökar skyddet för elever och medarbetare.

3.3 Juridik

Säkerhets- och trygghetsarbetet i skolan styrs av flera regelverk, till exempel:

- Skollagen (2010:800) ställer krav på att huvudmannen ska tillhandahålla en trygg miljö för eleverna.
- Arbetsmiljölagen (1977:1160) reglerar arbetsgivarens ansvar för medarbetarnas arbetsmiljö (inklusive säkerhet mot hot och våld).
- Vidare finns straffrättsliga bestämmelser i Brottsbalken (1962:700) som aktualiseras vid hot eller våld i skolmiljö, och Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) styr hur känslig information hanteras vid incidenter.
- Även Dataskyddsförordningen (GDPR) har stor betydelse, eftersom personuppgifter (till exempel listor över elever och medarbetare eller incidentrapporter) alltid måste hanteras säkert och lagligt även i krissituationer.

Det är centralt att varje säkerhetsåtgärd kan motiveras utifrån proportionalitet och integritet. Verksamheten måste balansera behovet av att förebygga brott mot respekten för individens fri- och rättigheter. Till exempel måste bevakning, kontrollåtgärder eller informationsdelning om enskilda elevers beteende alltid ske inom ramarna för gällande lagstiftning.

3.4 Bristande forskningsunderlag

Antalet allvarliga våldsdåd på svenska skolor är mycket begränsat. Det innebär att det saknas ett omfattande statistiskt underlag för att med säkerhet avgöra vilka säkerhetsåtgärder som är mest effektiva. Sveriges kontext skiljer sig också från länder där skolattacker varit vanligare (till exempel USA), vilket gör att forskningen främst får baseras på internationella erfarenheter och kvalitativa bedömningar av hotbilden.

Nationella rekommendationer inom området, från till exempel MSB, Skolverket eller Centrum för våldsbejakande extremism (CVE) bygger därför till stor del på "best practice" och expertutlåtanden. Detta understryker behovet av att noga utvärdera de åtgärder som införs i skolorna, för att över tid justera insatserna utifrån vad som visar sig fungera.

3.5 Befintliga trygghets- och säkerhetsåtgärder

3.5.1 Arbete utifrån nya kapitel 6a i skollagen (2010:800)

Den senaste tiden har flera reformer beslutats som innebär en omfattande utvidgning av skolans ansvar för brottsförebyggande arbete. De aktuella reformerna innebär sammantaget ett kraftigt utvidgat uppdrag för skolan på detta område och många av bestämmelserna kan komma att kräva grannliga överväganden i enskilda fall.

Detta avsnitt hanterar det nya kapitlets paragrafer i ordning samt anger hur barn- och utbildningsförvaltningen tillämpat detta samt ifall ytterligare utredning, rutiner eller beslut behöver genomföras/beredas för att möta lagens krav.

Övriga delar som är viktiga att känna till, men som inte behandlas i föreliggande dokument är till exempel:

- I april 2025 började lagen (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna att gälla, lagen innehåller bland annat bestämmelser om skyldighet för rektorer att, såväl efter uppmaning som på eget initiativ, lämna olika typer av uppgifter till brottsbekämpande myndigheter.
- Just nu bereds också omfattande förslag om ökade möjligheter till uppgiftsutbyte mellan olika skolor och andra myndigheter i brottsförebyggande syfte (se Skolsäkerhetsutredningen SOU 2024:87)

Tillämpning av 6 a kap. Säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte

Lagrum	Förvaltningens kommentar kring tillämpning
Kapitlets innehåll 1 § I detta kapitel finns bestämmelser om - tillämpningsområde (2 §), - beredskap för allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer (3 §), - tillträde till förskoleenheten eller skolenheten (4 §), - undersökning av väskor och andra föremål (5-9 §§), och - anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott (10 och 11 §§). <i>Lag (2025:625).</i>	Detta anger endast lagens omfattning. Inga åtgärder kopplade.
Tillämpningsområde 2 § Om inte annat anges i respektive paragraf gäller bestämmelserna i detta kapitel för hela skolväsendet. Vid tillämpningen av detta kapitel ska fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet jämföras med skolenhet. <i>Lag (2025:625).</i>	Detta anger endast tillämpningsområde. Inga åtgärder kopplade. men det kan noteras att Norrtälje kommuns verksamhet i egen regi endast bedriver fritidshemsenheter integrerade med en skolenhet.
Beredskap för allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer 3 § Huvudmannen ska se till att det på varje förskole- och skolenhet 1. finns en beredskapsplan som anger de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation, och 2. bedrivs ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer. <i>Lag (2025:625).</i>	Barn- och utbildningsförvaltningen införde under våren 2025 en gemensam mall för beredskapsplan för hantering av oönskade händelser för alla kommunala förskolor, skolor och vuxenutbildning. • Planen ger utrymme för enheten att specificera hur den ska tillämpas lokalt. • Rektor ansvarar för att planen upprättas och hålls aktuell. Avdelningschef säkerställer att så sker. • Planen tydliggör roller och ansvar vid allvarliga incidenter, exempelvis hot, våld, olyckor eller brand. • I planen ingår bland annat: ○ Krisledning: Anvisningar för hur en lokal krisorganisation (krisgrupp) aktiveras och leds. Detta innefattar intern och extern

Lagrum	Förvaltningens kommentar kring tillämpning
	kriskommunikation (till vårdnadshavare, medarbetare, elever, media) samt åtgärder för att återgå till normalläge efter en incident. ○ Handlingsplaner och checklistor: Det finns bilagor med konkreta checklistor för olika typer av händelser, till exempel bombhot, hot om våld eller pågående dödligt våld, misstänkta föremål, utrymning vid brand med mera. Dessa checklistor ger medarbetarna steg- för- steg-stöd under akuta skeden och är redan implementerade delar av förvaltningens krisberedskap (behöver således inte föreslås som nya åtgärder). ○ Larminstruktioner och kontaktvägar: Planen innehåller tydliga instruktioner för larmning vid akuta situationer. Den första åtgärden är alltid att kontakta 112 vid fara för liv eller hälsa. Dessutom finns fastställda interna larmkedjor. För snabb kontakt med externa aktörer finns rutiner för att nå vårdnadshavare, polis och räddningstjänst. ○ Skyddsronder: Planen uppmuntrar regelbundna säkerhetsronder med fokus på PDV. Det ingår en checklista för skyddsronder, som hjälper varje enhet att identifiera fysiska sårbarheter i miljön (till exempel flyktvägar, dolda utrymmen, lås och tillträdesskydd) och att åtgärda brister. Genom dessa PDV-inriktade skyddsronder kan skolmiljön fortlöpande göras mer robust mot olika hot. ○ Då det kan vara olämpligt att öppet ge full insikt i alla delar av en beredskapsplan bör vissa övningar vara teoretiska och sekretessprövning ske innan spridning av planer sker.

Lagrum	Förvaltningens kommentar kring tillämpning
Tillträde till förskoleenheten eller skolenheten 4 § Huvudmannen ska se till att det på varje förskole- och skolenhet vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid när verksamheten pågår. <i>Lag (2025:625).</i>	Detta tillämpas löpande i verksamheten. Verksamheterna har stöd av förvaltningens säkerhets- och trygghetssamordnare samt lokalstrateg i att vidta adekvata åtgärder för att säkerställa detta. Information och kompetenshöjande insatser riktade till enheternas rektorer och övrig personal ska ske systematiskt utifrån behov. Ett exempel på utgångspunkt för detta är förutom beredskapsplanen även checklistorna i bilaga 1 och 2 för skola/fritidshem respektive förskola. Detta kommer även löpande att följas upp utifrån regelverkets tillämpning i olika praktiska situationer.
Undersökning av väskor och andra föremål Beslut om och utförande av undersökning 5 § /Upphör att gälla U:2026-07-01/ Väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten får undersökas om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten. Detta gäller i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. En sådan undersökning får endast utföras om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. En undersökning enligt första stycket som avser ett obestämt antal elever får endast utföras efter beslut av rektorn. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut. En sådan undersökning ska utföras av rektorn eller personer som särskilt har utsetts av rektorn för uppgiften. En rektor får också, under sådana förutsättningar som anges i första stycket, besluta och utföra undersökningar av enskilda elevers väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten. En rektor får även uppdra åt särskilt	Regelverket tillämpas lokalt och i den aktuella situationen. Information och kompetenshöjande insatser riktade till enheternas rektorer och övrig personal ska ske systematiskt utifrån behov. Ett exempel på utgångspunkt för detta är checklistan i bilaga 1. Detta kommer även löpande att följas upp utifrån regelverkets tillämpning i olika praktiska situationer. Vid oklarheter i tillämpningen behöver det i verksamheterna utvecklas arbetssätt och verktyg att hantera regelverket i olika praktiska situationer. Det kan till exempel ske på rektorsmöten eller genom diskussioner och workshops genomföras för att lyfta upp frågor och skapa gemensamma lösningar för samtliga verksamheterna i egenregion.

Lagrum	Förvaltningens kommentar kring tillämpning
utsedda personer att besluta och utföra sådana undersökningar. <i>Lag (2025:625).</i> 5 § /Träder i kraft l:2026-07-01/Väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten får undersökas om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten. Detta gäller i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. En sådan undersökning får endast utföras om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. En undersökning enligt första stycket som avser ett obestämt antal elever får endast utföras efter beslut av rektorn. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut. En sådan undersökning ska utföras av rektorn eller personer som särskilt har utsetts av rektorn för uppgiften. En rektor får också, under sådana förutsättningar som anges i första stycket, besluta och utföra undersökningar av enskilda elevers väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten. En rektor får även uppdra åt särskilt utsedda personer att besluta och utföra sådana undersökningar. <i>Lag (2025:730).</i>	
6 § För fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller vad som anges om rektorn i 5 § i stället huvudmannen. <i>Lag (2025:625).</i>	Norrtälje kommun har inga enheter som avses i denna paragraf.
Omhändertagande 7 § Föremål som påträffas vid en undersökning enligt 5 § får omhändertas av rektorn om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten. Sådana föremål får också omhändertas av en person som rektorn har utsett att utföra undersökning enligt 5 § andra eller tredje stycket. <i>Lag (2025:625).</i>	Regelverket tillämpas lokalt och i den aktuella situationen. Information och kompetenshöjande insatser riktade till enheternas rektorer och övrig personal ska ske systematiskt utifrån behov. Ett exempel på utgångspunkt för detta är checklistan i bilaga 1. Detta kommer även löpande att följas upp utifrån regelverkets tillämpning i olika praktiska situationer.

Lagrum	Förvaltningens kommentar kring tillämpning
	Vid oklarheter behöver det i verksamheterna utvecklas arbetssätt och verktyg att hantera regelverket i olika praktiska situationer. Det kan till exempel ske på rektorsmöten eller genom diskussioner och workshops genomföras för att lyfta upp frågor och skapa gemensamma lösningar för samtliga verksamheterna i egenregion.
8 § Ett föremål som har omhändertagits enligt 7 § ska återlämnas till eleven senast vid den tidpunkt skoldagen är slut för eleven. Om eleven vid upprepade tillfällen har tagit med sig föremål som har kunnat befaras komma till användning för ordningsstörningar, kränkningar, brott eller för att hota säkerheten eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka förrän elevens vårdnadshavare har informerats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än till och med fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet. Om ett föremål som har omhändertagits enligt 7 § kan antas bli förverkat enligt 36 kap. 9, 10 eller 12 § brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller 9 kap. 5 § vapenlagen (1996:67), ska rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats. <i>Lag (2025:625).</i>	Regelverket tillämpas lokalt och i den aktuella situationen. Information och kompetenshöjande insatser riktade till enheternas rektorer och övrig personal ska ske systematiskt utifrån behov. Ett exempel på utgångspunkt för detta är checklistan i bilaga 1. Detta kommer även löpande att följas upp utifrån regelverkets tillämpning i olika praktiska situationer. Vid oklarheter behöver det i verksamheterna utvecklas arbetssätt och verktyg att hantera regelverket i olika praktiska situationer. Det kan till exempel ske på rektorsmöten eller genom diskussioner och workshops genomföras för att lyfta upp frågor och skapa gemensamma lösningar för samtliga verksamheterna i egenregion.
Dokumentation 9 § Ett utförande av en undersökning enligt 5 § och ett omhändertagande enligt 7 § ska dokumenteras. Om omhändertagandet sker under lektionstid behöver inte omhändertagandet dokumenteras om föremålet lämnas tillbaka vid lektionens slut. <i>Lag (2025:625).</i>	Regelverket tillämpas lokalt och i den aktuella situationen. Information och kompetenshöjande insatser riktade till enheternas rektorer och övrig personal ska ske systematiskt utifrån behov. Ett exempel på utgångspunkt för detta är checklistan i bilaga 1. Detta kommer även löpande att följas upp utifrån regelverkets tillämpning i olika praktiska situationer. Vid oklarheter behöver det i verksamheterna utvecklas arbetssätt och verktyg att hantera regelverket i olika praktiska situationer. Det kan till exempel ske på rektorsmöten eller genom diskussioner och workshops genomföras för att lyfta upp frågor och skapa

Lagrum	Förvaltningens kommentar kring tillämpning
	gemensamma lösningar för samtliga verksamheterna i egenregion.
Anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott 10 § /Upphör att gälla U:2026-07-01/ Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av någon som är elev ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det. Detta gäller om brottet har begåtts i samband med verksamheten i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning. <i>Lag (2025:625).</i> 10 § /Träder i kraft I:2026-07-01/ Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av någon som är elev ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det. Detta gäller om brottet har begåtts i samband med verksamheten i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning. <i>Lag (2025:730).</i>	Regelverket tillämpas lokalt och i den aktuella situationen. Information och kompetenshöjande insatser riktade till enheternas rektorer och övrig personal ska ske systematiskt utifrån behov. Ett exempel på utgångspunkt för detta är checklistan i bilaga 1. Detta kommer även löpande att följas upp utifrån regelverkets tillämpning i olika praktiska situationer. Vid oklarheter behöver det i verksamheterna utvecklas arbetssätt och verktyg att hantera regelverket i olika praktiska situationer. Det kan till exempel ske på rektorsmöten eller genom diskussioner och workshops genomföras för att lyfta upp frågor och skapa gemensamma lösningar för samtliga verksamheterna i egenregion.
11 § För fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller skyldigheten att anmäla brott enligt 10 § för den personal som huvudmannen utser. <i>Lag (2025:625).</i>	Norrtälje kommun har inga enheter som avses i denna paragraf.

3.5.2 Förvaltningsövergripande beredskapsplan

Under våren 2025 införde Barn- och utbildningsförvaltningen en gemensam "Beredskapsplan för hantering av oönskade händelser" för alla kommunala förskolor, skolor och vuxenutbildning.

Planen tydliggör roller och ansvar vid allvarliga incidenter, exempelvis hot, våld, olyckor eller brand. För mer information kring denna plan, se avsnitt 3.5.1 ovan avseende §3, 6a kap. Skollagen (2010:800).

Planen är under implementering och kommer fortlöpande att utvecklas och hållas aktuell i verksamheterna. I och med införandet ingår tidigare "Plan vid hot och våld" (BSN 2023-

131 samt UN 2023-40) nu som bilaga i beredskapsplanen och uppdateras inom ramen för denna.

3.5.3 Cosafe

Kommunen har införskaffat den digitala kommunikationsplattformen Cosafe som möjliggör snabb informationsspridning vid akuta händelser. Plattformen kan fungera som en viktig kommunikationskanal vid akuta händelser.

Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar under hösten med implementeringen av Cosafe på ett antal pilotenheter. Avsikten är att det ska kunna rullas ut brett inom verksamheten. Inom ram för implementeringen skapas gemensamma informationsgrupper för närliggande kommunala verksamheter (till exempel förskola och grundskola) för att vid behov kunna sprida information om händelser till flera mottagare.

3.5.4 Utbildning i pågående dödligt våld (PDV)

Kommunen erbjuder via lärplattformen Mitt Lärande alla medarbetare en webbaserad PDV-utbildning. Syftet är att förbereda medarbetare på hur man bör agera vid pågående allvarligt våld (till exempel en skolattack).

För medarbetare i förskola, skola och vuxenutbildning är utbildningen mer omfattande än för övriga kommunanställda, anpassat efter skolmiljöns behov och förutsättningar.

Utbildningen behandlar bland annat hur medarbetare ska skydda elever och sig själva, hur enheter kan arbeta förebyggande, förhindrande och försvårande för att minska risken och konsekvenserna av en attack, vilka varningssignaler man ska vara uppmärksam på samt hur samverkan med polis och andra aktörer bör ske.

Uppföljning sker för att säkerställa att alla medarbetare genomför utbildningen inom angiven tid.

3.5.5 IOP Trygg skola

Norrtälje kommun har valt att teckna ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) i form av "IOP trygg skola" som Stiftelsen Tryggare Sverige har med kommuner. Inom ramen för detta är syftet att gemensamt arbeta för att minska brottslighet och otrygghet i skolmiljöer, ofta genom utbildning och att systematisera det brottsförebyggande arbetet.

Partnerskapet ger möjlighet att delta i kompetenshöjande insatser eller att få hjälp med att genomföra analyser av tryggheten och trygghetsbesiktningar på olika enheter i verksamheten.

Stiftelsen Tryggare Sverige erbjuder även "Trygg Skola", ett digitalt verktyg och en utbildning som hjälper skolor att skapa en lägesbild och arbeta systematiskt med trygghet.

3.5.6 Incidentrapportering för barn och elever

Syftet med att anmäla händelser i incidenthanteringsystemet KIA är att säkerställa att alla tillbud och olycksfall i verksamheten rapporteras och utreds så att nödvändiga åtgärder kan vidtas.

En viktig aspekt är att på en övergripande nivå upptäcka oroväckande tendenser på skolenheter, och identifiera förvaltningsövergripande åtgärdsbehov.

Under 2025 har barn- och utbildningsförvaltningen fortsatt arbetet med att implementera KIA i rapporteringen av händelser där barn och elever är inblandade.

3.5.7 Övriga trygghets- och säkerhetsinsatser

Mycket av det förebyggande arbetet mot våldshandlingar sker även inom ramen för enheternas ordinarie verksamhet och andra processer. Här kan nämnas:

- Det generella säkerhetsarbetet, såsom tillträdesbegränsningar, passersystem och besöksrutiner, bidrar till att obehöriga inte kan ta sig in i verksamhetens lokaler.
- Det långsiktiga arbetet mot mobbning och kränkande behandling har en viktig förebyggande effekt. En trygg skolmiljö med god studiero minskar sannolikheten för att enskilda elever utvecklar våldsamma beteenden eller vilja att skada andra.
- Arbeta med att ta fram en brottsförebyggande åtgärdsplan.
- Ytterligare insatser inom barn- och utbildningsförvaltningens andra delar, till exempel inom tillståndsprövning (inklusive ägar- och ledningsprövning) och tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg. Denna är en typ av brottsförebyggande arbete som även Skolinspektionen identifierat som myndighetens bidrag till regeringsuppdraget att bidra till att utveckla det brottsförebyggande arbetet i Sverige.
- Som ytterligare komplement i arbetet har även en central webbutbildning för hela kommunen avseende välfärdsbrott lanserats som NanoLearning. Denna kommer att inkludera samtliga kommunens anställda under ett antal veckor hösten 2025.

3.5.8 Samverkansforum

Kommunen deltar i flera samverkansforum för att öka tryggheten. Exempelvis samverkar förvaltningen inom:

- Det lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
- Rådet för Barn och unga i organiserad brottslighet (BOB-råd)
- Andra nätverk och plattformar såsom lokala områdesgrupper, möten för effektiv samordning för trygghet (EST) och Trygg i Norrtälje kommun (TiNK).

Dessa arenor möjliggör regelbundna dialoger och gemensam lägesbild med polis, socialtjänst och andra aktörer kring trygghetsfrågor som rör barn och unga.

4 Analys

4.1 Ansvarsfrågan

Trygghets- och säkerhetsarbetet i skolan delas mellan flera aktörer:

- Huvudmannen (kommunen för de kommunala skolorna) har det övergripande ansvaret för elevernas och medarbetarnas säkerhet.
- Rektor har enligt skollag och arbetsmiljölag delegerat ansvar för den dagliga arbetsmiljön och säkerheten på sin enhet, inklusive att lokala planer och rutiner finns och är kända.
- Medarbetarna har i sin tur ansvar att följa fastställda rutiner, hålla sig informerade och agera om de upptäcker risker eller hot.
- Elever och vårdnadshavare har en roll, exempelvis att rapportera om de ser något oroande och att följa skolans ordningsregler.

En utmaning är att säkerställa att alla förstår sin roll. Otydlighet kan leda till antingen passivitet ("någon annan tar ansvar") eller dubbelarbete. Den nya beredskapsplanen adresserar detta genom att tydligt beskriva ansvarsfördelningen och kontaktvägar i olika situationer, vilket syftar till att minska risken för missförstånd.

I praktiken uppstår ibland gränsdragningsproblem kring vem som ansvarar för exempelvis tekniska lösningar och utbildningskostnader. Det är viktigt att klargöra dessa roller för ett effektivt och långsiktigt säkerhetsarbete.

4.2 Säkerställa det fortlöpande arbete

Barn- och utbildningsförvaltningen kommer att utforma ett årshjul för de olika skolformerna där det tydligt anges hur det centrala arbetet ska bedrivas och hur rektorns ansvar för att organisera enhetens arbete tydliggörs. Planen kommer att vara ett parallellt arbete som till del även angränsar till övriga delar i styrsystem och andra årshjul (till exempel budget och investeringar, systematiskt kvalitetsarbete, intern kontroll samt arbetsmiljöarbete).

Avdelningschef för respektive skolform ansvarar för att årligen följa upp enligt lagstiftning, beslutade planer och årshjul samt att utvärdera arbetet, föreslå och vidta åtgärder i verksamheten och återföra detta till förvaltningsledningen för vidare återrapporering via rapporterna i det ordinarie styrsystemet. Arbetet bör innefatta kännedom om planer och rutiner, relevanta övningar samt utbildning, planering och i vissa fall anpassningar i den fysiska miljön eller tekniska hjälpmedel.

Elever bör delta utifrån ålder och mognad. Det är emellertid olämpligt att elever har full insikt i alla delar av en beredskapsplan varför vissa övningar bör vara teoretiska.

4.3 Förskolan

Trygghets- och säkerhetsarbetet i förskolan rör i hög grad att förhindra att barn försvinner från verksamheten (till exempel genom säkra låssystem, rutin för utevistelse) samt att skydda mot yttre hot. Medarbetaren har ofta stort fokus på daglig tillsyn, men mer systematiska krigsövningar sker mindre frekvent.

Uppkomna situationer av hot och våld rör företrädesvis vårdnadshavare och erfarenhetsmässigt är risken för skolattacker, det vill säga dödligt våld mot förskolans barn och/eller medarbetare, lägre än för verksamheter med äldre elever/studerande.

Samtidigt är behovet av tydliga rutiner lika stort som i övriga skolformer, särskilt vid situationer av hot eller våld även om dessa förekommer mer sällan. När en förskoleenhet är belägen i nära anslutning till en grundskola behöver samverkan mellan verksamheterna ske.

4.4 Grundskolan

I grundskolan finns en stor variation av åldrar och mognadsgrad hos eleverna. Säkerhetsarbetet behöver därför anpassas både efter yngre elevers behov av skydd och tydlig vuxennärvaro, och de äldres ökade självständighet.

Det är också i denna skolform som många incidenter relaterade till kränkningar, mobbning och otrygghet i korridorer och på skolgårdar rapporteras. Det systematiska arbetsmiljöarbetet behöver därför kombineras med tydliga krisrutiner för akuta situationer.

Erfarenheter ger vid handen att skolattacker ofta utförs av elever på den skola de går, vilket ökar sannolikheten såväl i grundskolans högre årskurser som i gymnasieskolan.

4.5 Gymnasieskolan

Gymnasieskolan har större lokaler och äldre och mer självständiga elever, vilket ställer andra krav på såväl organisatoriska som tekniska säkerhetsåtgärder.

Elevernas ålder kan innebära andra typer av risker, exempelvis hot från samhället utanför skolan eller konflikter mellan elever som utmynnar i grovt våld. PDV-utbildningar kan vara mer aktuella, eftersom elever och medarbetare då är mer benägna att röra sig fritt inom och utanför skolans område.

På samma sätt som i grundskolan visar erfarenheter att skolattacker ofta utförs av elever på den skola de går, vilket ökar sannolikheten i såväl grundskolans högre årskurser som i gymnasieskolan.

4.6 Vuxenutbildningen

I vuxenutbildningen är elevgruppen ofta blandad avseende ålder och bakgrund. Då många studerande rör sig mer fritt, kan passersystem och tydliga rutiner för in- och utpassering vara särskilt viktiga. Då en stor del av undervisningen sker på distans saknas

ofta personlig kännedom om de elever som är inskrivna, vilket gör det svårare både att upptäcka avvikande beteenden och att identifiera obehöriga i lokalerna.

På Norrtälje Kompetenscentrum bedrivs ingen utbildning i egen regi utan verksamheten och lokalerna agerar som ett servicecenter åt vuxna som har för avsikt att börja studera eller studerar inom vuxenutbildningen.

I verksamheten sker även service mot högskolor och universitet, där studerande från lärosäten träffas regelbundet i föreläsningar, grupparbeten eller skriver tentor.

Alla rör sig fritt inom och utanför lokalerna, vilket gör det svårare både att upptäcka avvikande beteende och att identifiera obehöriga i lokalerna.

4.7 För- och nackdelar med det valda arbetssättet

Kommunens förvaltningsövergripande arbetssätt för beredskapsplanering, med gemensam plan, digitalt larmsystem och utbildningar, har flera fördelar:

- Tydlig struktur och samordning. Alla enheter arbetar efter samma plan och rutiner, vilket underlättar samarbete mellan skolor och centrala funktioner.
- Snabb larm- och informationsspridning. Digitala verktyg kan effektivisera kommunikationen i en krissituation, så att rätt information snabbt når ut.
- Ökad medvetenhet och träning. Genom stödmaterial, checklistor och återkommande utbildningar ökar medarbetarnas medvetenhet och förmåga att agera snabbt och korrekt vid en incident.
- Likvärdighet. Samtliga kommunala enheter har samma lägstanivå i säkerhetsarbetet, vilket innebär att elever och medarbetare på olika skolor omfattas av likvärdiga skyddsåtgärder.
- Kontinuitet i kompetens. Genom e-kursen i PDV kan kommunen säkerställa att samtliga medarbetare regelbundet genomgår nödvändig utbildning och att kunskaper vidmakthålls över tid.

Samtidigt finns utmaningar och möjliga nackdelar:

- Att införa en gemensam plan och nya rutiner kräver uppföljning. Efterlevnaden behöver säkras inom hela styrkedjan och bli ett naturligt komplement till övriga systematiska årshjul till exempel kvalitetsarbetet, annars kan enheter tillämpa planen olika strikt (se även avsnitt 4.2).
- Utbildningar, utrustning och övningar tar tid och kräver resurser. Det kan vara en utmaning att avsätta tillräckliga resurser kontinuerligt, och implementeringen kan därför ta tid.
- Kommunen har begränsat inflytande över fristående skolors säkerhetsarbete. Avsaknad av en gemensam standard och samordning med de fristående huvudmännen kan försvåra helhetsgreppet om skolornas trygghet.

5 Förslag på ytterligare åtgärder

De förslag som presenteras nedan är indelade efter åtgärdernas syfte: förebyggande (minska riskfaktorer och identifiera hot i tid), förhindrande (bryta en pågående planering eller förberedelse) och försvårande (minska möjligheten att genomföra eller begränsa konsekvenserna av ett angrepp).

Notera att insatserna som listas kan ha olika prioritet och innehåll. De är exempel på möjliga åtgärder som verksamheten kan överväga att genomföra om implementering av planen visar att det är nödvändigt. Om, och i så fall när, en insats ska genomföras måste beslutas utifrån det aktuella läget och möjligheten att genomföra denna utifrån en bedömning av tid, resurser och kostnader.

Notera att flera grundläggande insatser såsom checklistor för akuta skeden och uppdaterade kontaktlistor redan finns genom förvaltningens beredskapsplan. Dessa upprepas därför inte som nya förslag utan kommer att genomföras enligt plan, utvärderas och därefter genomföras utifrån behov och vunna erfarenheter.

5.1 Förebyggande

Förebyggande insatser syftar till att minska riskfaktorer och identifiera hot i tid. Här ingår en bred palett av åtgärder, bland annat med fokus på kompetensutveckling, information och samverkan.

5.1.1 Kompetensutveckling kring PDV i suicidpreventivt arbete

En möjlighet är att stärka kopplingen mellan barn- och utbildningsförvaltningens arbete med pågående dödligt våld och skolornas suicidpreventiva arbete. Detta grundas i forskning och erfarenhet som visar att många skolattacker är utökade självmord.

Personal inom till exempel elevhälsan utbildas i att identifiera kombinerade riskfaktorer för våld och självmord, samt veta hur självmord ska hanteras enligt gällande rutiner.

5.1.2 Kompetensutveckling för skolsköterskor

Ifall det systematiska skydds- och arbetsmiljöarbetet och/eller arbetet med beredskapsplaner visar på behov av sådana insatser är en möjlighet att ge skolsköterskor riktad kompetensutveckling för att tidigt kunna upptäcka tecken på psykisk ohälsa, risk för våld och suicid under hälsosamtal från årskurs 4 och uppåt.

Utbildningen ska ge verktyg för att ställa relevanta frågor och föra samtal som kan synliggöra tidiga varningssignaler.

5.1.3 Kompetensutveckling för kuratorer

Ifall det systematiska skydds- och arbetsmiljöarbetet och/eller arbetet med beredskapsplaner visar på behov av sådana insatser är en möjlighet att ge kuratorer ska fördjupad utbildning för tidig upptäckt av oroande signaler, inklusive varningsbeteenden kopplade till risk för våldshandlingar och suicid.

De ska också ha kännedom om hur dessa observationer samordnas med övriga funktioner inom elevhälsoteam och skola.

5.1.4 Kompetensutveckling för skolsociala teamet

Hög frånvaro är en känd riskfaktor för både social isolering och eskalerande problematik. Ifall det systematiska skydds- och arbetsmiljöarbetet och/eller arbetet med beredskapsplaner visar på behov av sådana insatser är en möjlighet att ge Norrtälje kommuns skolsociala team riktad kompetensutveckling för att tidigt kunna upptäcka tecken kopplade till risk för våldshandlingar och suicid.

5.1.5 Informationskampanj "Våga varna"

Ifall det systematiska skydds- och arbetsmiljöarbetet och/eller arbetet med beredskapsplaner visar på behov av sådana insatser är en möjlighet att genomföra en bred informationskampanj för att främja en kultur där både elever, studerande och medarbetare vågar agera vid oro för hot eller våld.

Kampanjen syftar till att etablera en trygghetskultur där alla signaler på otrygghet tas på allvar, där oro rapporteras tidigt och där sådana rapporter tas emot på ett professionellt sätt av ansvariga. Arbetstiteln för satsningen har varit "*Våga varna*", och ett möjligt kampanjmotto är "*Oro är omtanke, inte att anklaga.*"

Mer om detta inklusive ett förslag på möjligt upplägg finns i Bilaga 3.

5.1.6 Inrättande av BTA-expertgrupp

Om erfarenheten från verksamheternas arbete visar ett behov, och om det bedöms finnas möjlighet att tillskapa resurser kommunövergripande, är en möjlig insats på längre sikt för ytterligare förstärka det kommunövergripande förebyggande arbetet mot allvarligt våld i skolan. Detta skulle då till exempel kunna ske genom inrättandet av en tvärprofessionell expertgrupp för beteendebaserad hotbedömning (Behavioral Threat Assessment - BTA) med särskilt fokus på att förhindra pågående dödligt våld.

Mer om detta inklusive ett förslag på möjligt upplägg finns i Bilaga 4.

5.1.7 Mentorsprogram

Mentorsprogram används redan idag på ett antal skolenheter, där äldre elever stöttar yngre i syfte att bygga relationer, öka trivseln och tidigt fånga upp elever som riskerar att hamna i utanförskap. En tänkbar insats på sikt, om så bedöms lämpligt av fler skolenheter, är att ytterligare sprida detta arbetssätt.

Rektor ansvarar för att programmet anpassas till skolans förutsättningar och att deltagande elever och personal får stöd och handledning. Åtgärden minskar riskfaktorer kopplade till skolattacker, då forskning och erfarenhet visar att gärningspersoner ofta är eller upplever sig vara socialt isolerade.

5.1.8 Uppmuntra ett bredare utbud av fritidsaktiviteter i samverkan med kultur- och föreningsliv

Ett tänkbart samarbete mellan barn- och utbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen och det lokala föreningslivet är att uppmuntra olika aktörer att erbjuda fritidsaktiviteter som skiljer sig från traditionella idrotts- och hobbyalternativ.

Exempel på sådana aktiviteter kan vara musikproduktion, makerspace, rollspel, sällskapsspel, strategispel, skrivande eller andra kreativa och tekniska aktiviteter.

Syftet är att nå elever som inte lockas av ordinarie utbud och därmed riskerar social isolering.

5.2 Förhindrande

Förhindrande åtgärder är aktiva och passiva åtgärder för att avbryta planeringen för att begå ett attentat. När en individ har en vilja att begå en våldshandling, exempelvis en skolskjutning, påbörjas förberedelser för att genomföra dådet. I den processen beslutar sig gärningspersonen för var och hur attentatet ska begås och personen rekognoserar och övar inför attentatet.

I det skedet är det vanligt att personen gör uttalanden eller yttrar oroväckande saker. Personen kan också förändras i sitt agerande mot andra eller bete sig avvikande. Åtgärder i det här skedet syftar till att bryta processen, exempelvis genom långsiktiga och inriktade insatser för att skapa skyddsfaktorer hos individen men också avskräckande genom robusta säkerhetsåtgärder eller att upptäcka och hantera läckage och orosbeteenden. Avskräckning kan också förhindra ett PDV-dåd genom att gärningspersonen upplever att genomförandet är för svårt eller att upptäcktsrisken är för hög.

5.2.1 Försvåra och/eller förhindra tillträde till lokalerna

På varje skolenhet ska det, enligt vad som tidigare beskrivits, vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid då verksamheten pågår.

Åtgärder behöver vidtas för att se till att det finns tillträdesbegränsningar. Sådana kan vara fysiska i form av till exempel grindar och lås men det kan också handla om att se till att enhetens område är tydligt markerat och att de villkor som gäller för att vistas på området kommuniceras utåt på ett tydligt sätt. Inget krav på låsta dörrar eller passersystem finns. Verksamheten behöver utifrån lokala förutsättningar och systematiskt skydds- och arbetsmiljöarbete analysera och ta ställning till lämpliga åtgärder, inklusive att överväga eventuella skalskyddsåtgärder. Huvudmannen ska enligt Skollagen (2010:800), 6 a kap., 4 § tillse att sådana åtgärder sker. Detta innebär att skapa förutsättningar genom att delegera ansvar och följa upp detta genom styrkedjan samt vid behov tilldela resurser för insatserna (se bland annan avsnitt 4.2).

Varje skolenhet kan i samband med genomgången utreda möjligheten att dela in skolans byggnader i sektioner som snabbt kan isoleras vid ett yttre eller inre hot. Genom att kunna

begränsa en angripares rörelsefrihet inomhus kan fler elever och medarbetare skyddas. (Exempel: dörrar som kan låsas för att avskilja korridorer/avdelningar.) Samtidigt måste utrymningsvägar vid brand beaktas då lösningar för sanktionering ska uppfylla krav på brandsäkerhet och nödutrymning. Detta kan göras inom de säkerhetsronder som rekommenderas i enheternas beredskapsplan. I samband med genomgången kan även eventuella åtgärder kopplade till ventilation eller rapportering av övriga typer av hot bedömas.

Det finns inget formellt krav på lås eller inpasseringssystem, men det är en viktig aspekt att överväga när de lokala förhållandena och kraven i verksamheten analyseras. Då är det möjligt att till exempel utreda även det eventuella behovet av tvåfaktorsautentisering (2FA) i skolans elektroniska passersystem för att minska risken att obehöriga får tillträde. 2FA innebär exempelvis en kombination av något den inpasserade har (passerkort/bricka) och något denne vet (kod eller liknande). Åtgärden ökar kontrollen över vem som vistas i byggnaden. Notera samtidigt att om en gärningsperson är elev med behörighet kan tekniska passersystem ha begränsad effekt. Sådana system måste också balanseras mot kravet att alla snabbt ska kunna ta sig ut vid brand eller PDV-larm.

5.2.2 Övade larm- och krisrutiner

Medarbetare ska regelbundet träna på hur larmning ska ske och hur man agerar de första kritiska minuterna vid till exempel ett pågående våldsdåd. Det kan inkludera övningar i att snabbt låsa in (inrymning) eller utrymma, samt att kommunicera under stress.

Övningar kan även riktas in på specifika situationer, till exempel i att hantera aggressiva individer och veta hur man säkrar klassrum eller andra utrymmen tills hjälp anländer. Genom återkommande övningar blir agerandet tryggare även under press.

5.3 Försvårande

5.3.1 Övningsstöd för PDV-scenarier

En insats är att i samband med övningar även utveckla och tillhandahålla övningsmaterial och scenarier som enheter kan använda för att öva på olika krissituationer. Det kan inkludera simuleringsövningar (så kallade "table-top"-övningar) där krisgruppen får öva beslutsfattande kring ett fiktivt scenario, praktiska utrymningsövningar, kommunikationsövningar under stress samt anpassat innehåll för olika målgrupper (medarbetare respektive elever).

Genom att erbjuda ett strukturerat övningspaket kan alla enheter höja sin förmåga att hantera ett PDV-scenario på ett lugnt och effektivt sätt.

5.3.2 "Fickminne" vid PDV

En tänkbar insats, utifrån hur behoven i samband med och efter övningar, är att utforma ett fickminne, det vill säga ett litet kompendium eller kort med de viktigaste instruktionerna för medarbetare vid ett akut våldsangrepp. Det ska påminna om hur man larmar, hur man skyddar sig och eleverna, och vad man bör säga till eleverna i en akut situation.

Fickminnet bör i så fall finnas lättillgängligt i varje klassrum och hos varje anställd, så att man i stressade lägen snabbt kan påminna sig om riktlinjerna.

5.3.3 Informationsdelning med polis

En viktig del i det övergripande arbetet är se över möjligheten att tillskapa rutiner för att på förhand dela viss viktig information med polismyndigheten. Skolorna kan till exempel förse polisen med aktuella planritningar över skolans lokaler, utse kontaktpersoner som polisen snabbt kan nå vid en akut händelse, identifiera eventuella riskytor (områden på skolan som bedöms särskilt sårbara) samt säkerställa att polisens insatspersonal vid behov kan få passerkort/hycklar för att ta sig in i alla relevanta utrymmen. Denna förberedande informationsdelning kan spara värdefull tid om en incident inträffar och underlättar polisens insats.

5.3.4 Sjukvårdsutbildning – "Stoppa blödnigen"

Ge både enheternas medarbetare och utvalda elevgrupper utbildning i grundläggande blödningskontroll. Om det värsta skulle inträffa kan snabba insatser för att stoppa stora blödningar rädda liv i väntan på ambulans. Utbildningen ska vara praktisk och återkomma regelbundet, exempelvis årligen. Detta ökar beredskapen att hantera skador vid alla typer av olyckor eller våld.

5.3.5 Sjukvårdsmateriel

Utrusta enheterna med lättillgänglig akutsjukvårdsmateriel för att hantera skador vid våld eller olyckor. Till exempel kan låsta traumaskåp eller väskor med innehåll som tourniqueter (avsnörande förband), tryckförband, engångshandskar, sårkompresser, andningsmask för HLR, etcetera placeras ut på strategiska platser i skolbyggnaden.

Platserna markeras tydligt och alla medarbetare informeras om var utrustningen finns. Mindre första hjälpen-kit för blödningskontroll kan även kompletteras med/placeras i miljöer med förhöjd skaderisk, till exempel slöjdsalar eller verkstäder inom fordons- och byggprogram om inte detta redan finns på plats.

Dessa förberedelser gör att man omedelbart kan påbörja livräddande åtgärder innan räddningspersonal hunnit fram.

6 Slutsatser

Barn- och utbildningsförvaltningen har under arbetets gång stärkt sin beredskap mot hot och våld i skolan genom att införa en förvaltningsövergripande beredskapsplan med gemensamma rutiner, checklistor och utbildningar. Detta lägger en stabil grund för krisberedskapen framåt.

Arbetet för trygghet och säkerhet är ständigt pågående. Hotbilder och samhällsutmaningar förändras över tid, och därför måste också säkerhetsarbetet vara flexibelt och lärande. Genom att kontinuerligt utvärdera gjorda insatser, ta tillvara erfarenheter både lokalt och nationellt och justera strategier därefter, kan kommunen säkerställa att verksamheterna förblir trygga platser för utbildning och lärande även i en föränderlig omvärld.

Utredningen föreslår därför ytterligare möjliga utvecklingsområden. De föreslagna nya åtgärderna i form av förebyggande, förhindrande och försvårande insatser syftar sammantaget till att ytterligare komplettera och förstärka det arbete som görs. För att nå målet om tryggare skolmiljöer krävs fortsatt systematik och samverkan. Alla nivåer, från huvudman till enskild medarbetare, behöver ta ansvar och arbeta utifrån gemensamma riktlinjer.

De nya strukturer som införts ska underhållas genom regelbunden uppföljning, övning och revidering vid behov. Med en kombination av robust grundberedskap och proaktiva insatser enligt förslagen bedöms Norrtälje kommun stå bättre rustad att förebygga hot, förhindra våldsdåd och – om det värsta skulle inträffa – hantera situationen på ett sätt som minimerar skador på människor och verksamhet.

7 Referenser

- Arbetsmiljölagen (1977:1160)
- Brottsbalken (1962:700)
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
- Dataskyddsförordningen (EU 2016/679)
- Skollagen (2010:800)
- MSB (2020). Vägledning för krisberedskap i skolan.
- Skolverket (2021). Allmänna råd för trygghet och studiero.
- CVE (2022). Metodstöd för skolan vid oro för elev.
- Follman, M. (2022). Trigger Points: Inside the Mission to Stop Mass Shootings in America.
- JP Infonet (2025) Checklistor via www.jpinfonet.se, uttagna 2025-08-20.
- Skolinspektionen, Rapport 2025:11, Skolinspektionens bidrag i det brottsförebyggande arbetet

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1 - Checklista för säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte i skola och fritidshem

Checklistan i denna bilaga är hämtad från JP Infonet 2025-08-20. JP Infonets checklistor är ett praktiskt stöd som hjälper dig att gå metodiskt till väga. Observera att checklistan är en förenklad sammanställning av aktuella lagar och andra författningar samt förarbeten och rättspraxis. Du kan behöva ta vägledning av de rättskällor som är relevanta för uppgiften.

Enligt skollagens (2010:800) 6 a kap. ska huvudmannen se till att det på varje skolenhet bedrivs ett säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte. Det innefattar att det ska finnas beredskap för allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer samt att tillträdet till skolor för obehöriga ska begränsas. Det finns också möjlighet för skolor att som ett led i det brottsförebyggande arbetet undersöka väskor och andra föremål. Vid misstanke om brott ska en polisanmälan göras. Denna checklista avser alla skolformer (utom förskola) och fritidshemmet.

Beredskap för allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer 3 §

- Skolor och förskolor ska upprätta en beredskapsplan och bedriva ett löpande arbete för att säkerställa beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer. Det innebär att det ska bedrivas ett kontinuerligt arbete för att identifiera säkerhetsrisker och sårbarheter och att åtgärder ska vidtas för att minska dessa. Arbetet behöver beakta ett funktionshinderperspektiv.

Beredskapsplanen

- Ska ange de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation eller hot om en sådan. Den ska uppdateras vid behov och bör innehålla:
 - Plan för utrymning, inrymning och utestängning
 - Översyn av de fysiska förutsättningarna i verksamhetens lokaler för att till exempel identifiera säkra tillflyktsplatser
 - Rollfördelning vid allvarlig våldssituation
 - Möjligheter till snabb intern kommunikation
- Med allvarliga våldssituationer avses riktade våldsdåd av den typ som kan betecknas som skolattacker och andra fall av våldsdåd, som till exempel väpnade uppgörelser på eller i anslutning till verksamhetens område.
- Hot om allvarliga våldssituationer kan vara då någon uttrycker en avsikt att genomföra en sprängning, en beväpnad attack eller hot om att på andra sätt skada enskilda eller grupper av elever eller personal.

Det löpande arbetet

- Behöver innehålla utbildning och övning. All personal behöver känna till beredskapsplaneringen och hur man ska agera i en eventuell hotfull situation. Arbetet bör innefatta:
 - Fokus på att lära sig fly, larma eller skydda sig själv och andra
 - Relevanta övningar: inrymning, utrymning och utestängning
 - Utbildning, planering och i vissa fall anpassningar i den fysiska miljön eller tekniska hjälpmedel
- Elever bör delta utifrån ålder och mognad. Det är emellertid olämpligt att elever har full insikt i alla delar av en beredskapsplan varför vissa övningar bör vara teoretiska.

Begränsning av tillträde till verksamheten 4 §

- På varje skolenhet ska det vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid då verksamheten pågår. Det är huvudmannen som ska se till att sådana åtgärder vidtas.¹
- Med obehöriga personer avses personer som verksamheten inte har en skyldighet att ta emot och inte heller har ett intresse av att ta emot (personer som är inbjudna av skolan är inte obehöriga)
- Åtgärder behöver vidtas för att se till att det finns tillträdesbegränsningar. Sådana kan vara fysiska i form av till exempel grindar och lås men det kan också handla om att se till att enhetens område är tydligt markerat och att de villkor som gäller för att vistas på området kommuniceras utåt på ett tydligt sätt. Inget krav på låsta dörrar eller passersystem – huvudmannen avgör men behöver överväga skalskyddsåtgärder¹.
- Verksamheten bör ha rutiner för utomstående besökare exempelvis att:
 - Besök ska anmälas på ett visst sätt
 - Personal ska möta upp besökare vid entrén
 - Besökare ska bära besöksbricka
 - Skolpersonal frågar utomstående som de inte känner igen varför de är där
- Åtgärder får inte inkräkta på skyldigheten att säkerställa att utomstående kan ta del av allmänna handlingar
- Om ytor samnyttjas med andra verksamheter måste huvudmannen vidta åtgärder för att tydliggöra gränserna mellan det område som enbart disponeras av skolan eller fritidshemmet och andra ytor, samt begränsa möjligheterna för utomstående personer att fritt röra sig från angränsande ytor och gemensamma ytor in på enheten¹.

Undersökning av elevers väskor och andra föremål 5–9 §§

¹ Förvaltningens kommentar: Se avsnitt 5.2.1 avseende huvudmannens ansvar för att ge förutsättningar och tillsätta resurser.

- Väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten får undersökas om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten.
- Om undersökningen avser ett obestämt antal elever:
 - Rektor beslutar (får ej delegeras till annan)
 - Rektor utför (eller annan namngiven person som rektor utsett)
- Om undersökningen avser enskild elev:
 - Rektor eller annan namngiven person som rektor utsett beslutar och utför
- Undersökningen ska genomföras endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter
- För att undersökningen ska vara befogad krävs att det finns konkreta omständigheter som motiverar den, exempelvis:
 - Tidigare ordningsstörningar vid skolstart eller skolavslutning med anledning att tro att beteendet kommer att återupprepas kan leda till att väskor undersöks under en kortare tid, till exempel en vecka.
 - Personal får information om att narkotika gömts i en ryggsäck i ett elevskåp
 - Skolpersonal observerar elever lägga in olämpliga föremål i väskor eller hör elever prata om att de har sådana föremål
- En undersökning är inte befogad om den utgör en bestraffning eller om den sker på ett diskriminerande sätt (t.ex. att endast elever av ett visst kön eller etnicitet får sina väskor undersökta).
- Utförande av undersökningar ska dokumenteras
- Det bör framgå tydligt i ordningsreglerna att väskor kan komma att undersökas och under vilka förutsättningar
- En undersökning kan inte genomföras med tvång eller våld, om elev vägra öppna sin väska kan disciplinära åtgärder bli aktuellt (ej inom fritidshemmet). Disciplinära åtgärder kan även bli aktuellt om ett otillåtet föremål hittas vid undersökningen.
- Föremål som påträffas vid en undersökning får omhändertas av rektorn (eller den person som rektorn har utsett att utföra sådan undersökning) om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten.
- Omhändertagna föremål ska återlämnas till eleven senast vid den tidpunkt skoldagen är slut för eleven. Om eleven vid upprepade tillfällen har tagit med sig föremål som har kunnat befaras komma till användning för ordningsstörningar, kränkningar, brott eller för att hota säkerheten eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka förrän elevens vårdnadshavare har informerats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än till och med fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet.
- Om ett föremål som har omhändertagits kan antas bli förverkat enligt 36 kap. 9, 10 eller 12 § brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller 9 kap. 5 § vapenlagen (1996:67), ska rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats.
- Omhändertagandet ska dokumenteras såvida inte omhändertagandet har skett på en lektion och föremålet lämnas tillbaka vid lektionens slut.

Anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott 10–11 §§

- Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av en elev i samband med verksamheten ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det (för fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet gäller anmälningsskyldigheten för den personal som huvudmannen utser).
- I samband med verksamheten = under verksamhetstid och andra platser och tider om det finns ett samband med skol/fritidsverksamheten till exempel skolutflykt, men inte vad som händer mellan två elever på helgen.
- Rektor kan delegera uppgiften att anmäla
- Anmälningsskyldigheten är inte förenad med någon åldersgräns
- Anmälningsskyldigheten omfattar inte uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess
- Övervägande skäl mot en polisanmälan kan vara om det är fråga om bagatellartad brottslighet vid enstaka tillfällen till exempel:
 - en elev klottrar på en bänk eller ett bord vid enstaka tillfälle
 - att en elev vid enstaka tillfälle knuffar till en annan elev utan att den senare skadas
- I bedömningen av om det finns övervägande skäl emot att göra en anmälan måste också hänsyn tas till elevernas ålder och mognad.

8.2 Bilaga 2 - Checklista för säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte i förskola

Checklistan i denna bilaga är hämtad från JP Infonet 2025-08-20. JP Infonets checklistor är ett praktiskt stöd som hjälper dig att gå metodiskt till väga. Observera att checklistan är en förenklad sammanställning av aktuella lagar och andra författningar samt förarbeten och rättspraxis. Du kan behöva ta vägledning av de rättskällor som är relevanta för uppgiften.

Enligt skollagens (2010:800) 6 a kap. ska huvudmannen se till att det på varje förskoleenhet bedrivs ett säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte. Det innefattar att det ska finnas beredskap för allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer samt att tillträdet till förskolor för obehöriga ska begränsas.

Beredskap för allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer 3 §

- Förskolor ska upprätta en beredskapsplan och bedriva ett löpande arbete för att säkerställa beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer. Det innebär att det ska bedrivas ett kontinuerligt arbete för att identifiera säkerhetsrisker och sårbarheter och att åtgärder ska vidtas för att minska dessa. Arbetet behöver beakta ett funktionshinderperspektiv.

Beredskapsplanen

- Ska ange de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation eller hot om en sådan. Den ska uppdateras vid behov och bör innehålla:
 - Plan för utrymning, inrymning och utestängning
 - Översyn av de fysiska förutsättningarna i verksamhetens lokaler för att till exempel identifiera säkra tillflyktsplatser
 - Rollfördelning vid allvarlig våldssituation
 - Möjligheter till snabb intern kommunikation
- Med allvarliga våldssituationer avses riktade våldsdåd av den typ som kan betecknas som skolattacker och andra fall av våldsdåd, som till exempel väpnade uppgörelser på eller i anslutning till verksamhetens område.
- Hot om allvarliga våldssituationer kan vara då någon uttrycker en avsikt att genomföra en sprängning, en beväpnad attack eller hot om att på andra sätt skada enskilda eller grupper av barn eller personal.

Det löpande arbetet

- Behöver innehålla utbildning och övning. All personal behöver känna till beredskapsplaneringen och hur man ska agera i en eventuell hotfull situation. Arbetet bör innefatta:
 - Fokus på att lära sig fly, larma eller skydda sig själv och andra

- Relevanta övningar: inrymning, utrymning och utestängning
- Utbildning, planering och i vissa fall anpassningar i den fysiska miljön eller tekniska hjälpmedel
- Barn bör delta utifrån ålder och mognad.

Begränsning av tillträde till verksamheten 4 §

- På varje förskoleenhet ska det vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid då verksamheten pågår. Det är huvudmannen som ska se till att sådana åtgärder vidtas².
- Med obehöriga personer avses personer som verksamheten inte har en skyldighet att ta emot och inte heller har ett intresse av att ta emot (personer som är inbjudna av förskolan är inte obehöriga)
- Åtgärder behöver vidtas för att se till att det finns tillträdesbegränsningar. Sådana kan vara fysiska i form av till exempel grindar och lås men det kan också handla om att se till att enhetens område är tydligt markerat och att de villkor som gäller för att vistas på området kommuniceras utåt på ett tydligt sätt. Inget krav på låsta dörrar eller passersystem – huvudmannen avgör men behöver överväga skalskyddsåtgärder².
- Verksamheten bör ha rutiner för utomstående besökare exempelvis att:
 - Besök ska anmälas på ett visst sätt
 - Personal ska möta upp besökare vid entrén
 - Besökare ska bära besöksbricka
 - Förskolepersonal frågar utomstående som de inte känner igen varför de är där
- Åtgärder får inte inkräkta på skyldigheten att säkerställa att utomstående kan ta del av allmänna handlingar
- Om ytor samnyttjas med andra verksamheter måste huvudmannen vidta åtgärder för att tydliggöra gränserna mellan det område som enbart disponeras av förskolan och andra ytor, samt begränsa möjligheterna för utomstående personer att fritt röra sig från angränsande ytor och gemensamma ytor in på förskolan².

² Förvaltningens kommentar: Se avsnitt 5.2.1 avseende huvudmannens ansvar för att ge förutsättningar och tillsätta resurser.

8.3 Bilaga 3 – Förslag på upplägg för informationskampanj "Våga varna"

Huvudidé

Genom information och dialog ska tröskeln sänkas för att larma vid oro. Elever ska känna förtroende att berätta för en vuxen om de hör eller ser något oroande, och medarbetare ska känna stöd i att rapportera uppåt i kedjan utan rädsla för att "överreagera". Samtidigt ska mottagandet av dessa rapporter professionaliseras – orosanmälningar ska alltid mötas med seriös uppföljning.

Kampanjens komponenter

- Visuell kommunikation: Skapa affischer, digitala skärmbudskap och annat informationsmaterial med kampanjens slogan och budskap. En gemensam symbol eller logotyp (till exempel en ögon-ikon i en pratbubbla, som signalerar "säga ifrån när man ser något") kan användas för att ge kampanjen hög igenkänning.
- Digital plattform: Lansera en kampanjsida på intranätet/internet där man samlar information om hur man anonymt kan rapportera oro, kontaktuppgifter till stödpersoner (till exempel kurator, trygghetssamordnare) samt svar på vanliga frågor kring hot, våld och oro. Detta blir ett nav för kampanjen dit både elever, föräldrar och medarbetare kan vända sig för mer information eller för att larma digitalt.
- Sociala medier: Använd kommunens och skolornas befintliga sociala mediekana-ler för att sprida kampanjens budskap. Korta filmer, elevintervjuer eller quiz kan öka engagemanget och nå ut med budskapet om att "oroande beteenden måste tas på allvar".
- Lokala ambassadörer: Utse kampanjambassadörer på varje skola, till exempel någon ur elevhälsan eller en lärare/pedagog, som får extra utbildning om kampanjens innehåll. Dessa ambassadörer kan hålla i aktiviteter och vara lokala ansikten för satsningen, dit elever och kollegor kan vända sig.
- Klassrumsdialoger: Uppmuntra lärare att ta upp ämnet i klasserna, exempelvis genom lektionsmaterial eller diskussionsövningar om civildyrage, ansvar och mod. Syftet är att avdramatisera ämnet och tydliggöra att det är rätt och viktigt att säga ifrån om något känns fel – "det är att bry sig, inte att skvallra."

Genomförande och samverkan

Kampanjen planeras löpa under ett helt läsår för att budskapet ska få fäste. Den föreslås finansieras inom befintliga ramar för trygghets- eller elevhälsoarbete, alternativt med hjälp av externa medel, till exempel bidrag att söka från Skolverket, CVE eller Länsstyrelsen för trygghetsskapande arbete. För att lyckas bör kampanjen tas fram i samarbete mellan flera funktioner: elevhälsan, skolledningar, kommunikationsavdelningen och

säkerhetssamordnare/säkerhetsenheten. Detta säkerställer att budskapen är väl avvägda och att kanalerna når ut till alla målgrupper.

Bedömd effekt

En informationskampanj av detta slag är relativt kostnadseffektiv men kan ge stor påverkan. Den bidrar till att konkretisera kommunens ambitioner enligt trygghetsstrategin, och den ligger i linje med både Skollagens krav på en trygg skolmiljö och Barnkonventionens artiklar om barns skydd och rätt att bli hörda. Förhoppningen är att kampanjen leder till ökad benägenhet att rapportera oro, vilket i sin tur möjliggör tidiga insatser och förebyggande arbete innan något allvarligt inträffar.

8.4 Bilaga 4 – Förslag på upplägg vid Inrättande av BTA-expertgrupp

Bakgrund

Under det senaste decenniet har flera uppmärksammade våldsdåd i skolmiljö, både i Sverige och internationellt, blottlagt behovet av samordnade förebyggande insatser. Ofta har gärningspersoner uppvisat *varningssignaler* och oroande beteenden innan dåden – tecken som kunnat fångas upp. I USA har metoden *Behavioral Threat Assessment (BTA)* utvecklats för att systematiskt bedöma och hantera risken för våld baserat på individers beteenden snarare än enbart demografi, diagnoser eller andra personliga egenskaper och attribut. Metoden togs fram av Secret Service efter mordförsöket på president Reagan och har sedan dess framgångsrikt använts på olika nivåer. Studier, som Mark Follmans bok "*Trigger Points*" (2022), beskriver hur skolor och lokalsamhällen i USA genom strukturerade hotbedömningsteam lyckats identifiera och förhindra många planerade våldsdåd – innan det gått så långt att tvingande åtgärder eller våldsanvändning krävts från samhällets sida.

I Sverige har arbetet med att anpassa BTA-metodiken påbörjats. Centrum mot våldsbejakande extremism (CVE), i samverkan med Polisen och Skolverket, har tagit fram *Metodstöd för skolan vid oro för elev* (2022). Det stödmaterialet innehåller verktyg för att bedöma och hantera oroande beteenden hos elever – med syftet att tidigt fånga upp individer som riskerar att radikaliseras eller begå allvarliga våldshandlingar (inklusive PDV). CVE betonar där vikten av *låga trösklar* för medarbetare att rapportera oro, ett *systematiskt agerande* när varningssignaler uppstår, och *mod* att våga larma om något känns fel. En lokal expertgrupp för hotbedömning skulle utgöra en konkret metod för att omsätta dessa principer i praktiken.

Förslag

Kommunen föreslås inrätta en särskild *BTA-grupp* med nedanstående uppdrag, sammansättning och arbetssätt:

BTA-gruppens uppdrag

- Stödja skolan och förvaltningen när oro uppstår kring en elevs beteende eller om en elev uttrycker hot/farhågor som kan tyda på våldsplaner.
- Genomföra strukturerade hotbedömningar av individer enligt etablerade modeller (till exempel instrument som WAVR-21, VERA-2R eller Secret Service-modellen NTAC).
- Fungera som rådgivande instans i frågor som rör hot, våld och oro för PDV, dit skolor kan vända sig för expertråd.

- Bidra till utbildning och kompetenshöjning inom kommunen, främst för att öka förmågan hos skolans medarbetare att identifiera och bemöta varningssignaler (orosbeteenden, "läckage" i form av uttalanden etcetera).
- Vid behov inhämta stöd från nationella experter, till exempel CVE, Polisen eller andra kommuner som arbetat med hotbedömningsteam.

BTA-gruppens organisation

Gruppen bör bestå av medarbetare med särskild kompetens från flera verksamhetsområden:

- Barn- och utbildningsförvaltningen (till exempel en representant från elevhälsan eller förvaltningsledning)
- Socialtjänsten (med erfarenhet av barn/ungdom och familjeinsatser)
- Kommunens enhet för säkerhet och trygghet (säkerhetssamordnare)
- Om möjligt även externa parter som lokalpolis (kontaktperson) och vid behov psykiatri (till exempel BUP).

Det är viktigt att tydligt definiera mandat och sekretess/sekretessbrytande rutiner för gruppens arbete.

Resurser

För att etablera BTA-gruppen kan initial finansiering sökas via statliga stödmedel kopplade till trygghet i skolan (exempelvis Skolverkets utvecklingsbidrag eller projektbidrag från CVE/Länsstyrelsen). På längre sikt bör gruppens arbete finansieras inom ordinarie kommunal budget, då det handlar om en permanent funktion i det förebyggande trygghetsarbetet.

Förväntade effekter

- Tidigare upptäckt av orosbeteenden: Genom strukturerat arbete och samlad kompetens ökar chansen att tidigt identifiera elever som visar varningssignaler.
- Snabbare och riktade insatser: En expertgrupp kan tidigare sätta in stöd eller bygga skyddsfaktorer runt en elev som visar riskbeteenden, vilket kan bryta en negativ utveckling innan det leder till våldsbrott.
- Ökad trygghet och minskad risk: På sikt bedöms en BTA-funktion minska risken för att allvarliga våldsincidenter faktiskt inträffar. Genom att agera proaktivt i ett tidigt skede kan man förhindra att potentiella hot eskalerar. Närvaron av en sådan grupp skapar en ökad trygghet genom vetskapen att oro tas på allvar och hanteras professionellt.